

Sprehodi po knjižnem trgu

Martina Potisk

Peter Svetina: *Poročilo o Jasperju Krullu.*

Novo mesto: Goga, 2018.

Dejstvo je, da se v vsakdanjem življenju srečujemo z najrazličnejšimi poročili; od takih, ki karseda neprizadeto beležijo stanje na področju javnih financ, do tistih, v katerih šolarji bolj ali manj resnicoljubno popisujejo svoje počitniške vragolije. Človek že od nekdaj rad razglablja, pripoveduje in poroča; še najrajši o samem sebi. Le zakaj bi bil nekdo izjema zgolj zaradi svojega eksotičnega imena? Seveda takšnih izjem običajno ni. To odslej potrjuje tudi asketski “junak” najnovejše pesniške zbirke Petra Svetine *Poročilo o Jasperju Krullu*. Čeravno njegovo ime zveni precej pravljlično in tujerodno obenem, ostaja on, Jasper Krull (alias pater Edelrid), pod kožo krvavo krvav. Tu je ne le črna (“slaba”) kri, ki curkoma lije iz njega, ko si neprizanesljivo prereže žile. Tu je tudi njegova svetlejša, prečiščena kri, iz katere se curkoma rojevajo psalmom podobna pesemska (s)poročila. Bo že držalo, da takšni in drugačni patri iz svoje kože, ali bolje rečeno kute, ne morejo, pa četudi so (kot Jasper Krull) pod njo oblečeni v kavbojke in udobne čevlje. To zadnje seveda ni pomembno, kajti največ šteje njihova duša, ki je v najboljšem primeru “naga do nagega”. A kaj, ko ima (človeška) tesnoba še posebej lepljive prste, zaradi česar pred njo niti meniške kute niso varne. Krull je s tem nesporno seznanjen; pesniška zbirka namreč

v ospredje postavlja njegov kontemplativni "spopad" s prabitno tesnobo duše, v katerem pa preživijo zgolj tisti, ki se zavedajo, da vesoljno "lepoto nosi vsak / sam v svojem naprsnem žepu".

Kdo je torej Jasper Krull? Je slabič ali heroj, prevarant ali poštenjak, revež ali bogataš? Je normalen ali blazen? Je živ ali mrtev? Zdi se, da nič od naštetega in vendar vse hkrati; njegovo življenje je pač skrajno izmuzljivo in skrivnostno. Morda še najmanj usekamo mimo, če rečemo, da je ahasverski "potomislec", nesojeni deseti brat, ki nikjer nima ne doma ne obstanka, zaradi česar svojo dušo vajeno razsipava po pokrajinah, po katerih hodi. Medtem ko s svojo zunanjo podobo spominja na razcapanega srednjeveškega vagabunda, njegova notranja zavest živi "svoj paralelni svet", svet mnogoobraznega Jasperja Krulla, njegovega meniškega "drugega jaza" in njunega večnega prisluškovanja tolažilnim besedam Matere Božje.

Jasper Krull že skraja verjame, da nekje v njem leži amorfna gmota, ki se imenuje pater Edelrid. A kljub svoji meniški poklicanosti miroljubno priznava, da nas nima namena poučevati, da bi zgolj rad "izrekal velike besede", rad bi "z zanosom govoril, kot psalmist, kot nekdo, / ki ima moč v sebi". In nimamo razloga, da mu ne bi verjeli. Kajti Krull je povsem priseben, ko zatrjuje, da njegov nesojeni "učenec" (bralec) ne bo našel zadovoljstva, če bo neučakano "obračal prodnike", temveč samo, če bo pomirjeno sedel na breg in poslušal "potok, ki teče in ki ne teče po strugi". Kaže torej, da moramo znati samo dovolj empatično prisluhniti pričujoči poeziji in ne nazadnje tudi sebi. Le tako je namreč mogoče, da se med nami in njo razvije dialog, ki ga Jasper Krull dojema kot "moj pogovor s teboj in tvoje lastno šepetanje / obenem".

"Jaz, Jasper Krull," je omenjeni subjekt karseda jasen in neposreden, "govorim, / sam govorim in samó govorim". Resnično ni treba, da smo vsevedni, da vemo naslednje: tam, kjer je dim, je tudi ogenj, kjer je govorjenje, je (v kolikor smo lepših manir) običajno tudi poslušanje. A namesto radovednih ljudskih množic, ki bi željno pasle svoja ušesa, v pričujoči pesniški zbirki srečujemo eno samo uho. Ki pa je zato toliko bolj "slavno". To je namreč tisto famozno uho, ki od leta 2017, ko je Peter Svetina izdal pravljjično knjigo *Uho sveta*, lebdi zdaj nad tem, zdaj nad onim travnikom in v svojo prosojno opno lovi najrazličnejše človeške izpovedi. To ne nazadnje potrjuje tudi ilustracija Damijana Stepančiča, ki krasi naslovnico pričujoče zbirke, a jo ravno tako najdemo v že omenjeni knjigi pravljic. Toda kot kaže, je tokrat funkcija "svetega" ušesa posrečeno zaupana kar samemu Jasperju Krullu. "Postal sem uho," nam priznava pater, medtem ko svoja ušesa tenkočutno prislanja ob brezmejna tarnanja in hrepenenja

ljudi, tudi takšna, ki se jih običajno ne izgovarja na glas, ampak se izpričujejo “v odločni hoji, v objestnem zamahovanju z roko, / v robatem držanju žlice”. A kam se vendar izliva toliko tožečih besed, ki se kot vinsko črna reka valijo skozi menihovo uho? Le kam drugam kot tja – v zmeraj temačno Črno morje.

Poročilo o Jasperju Krullu na srečo nima nič skupnega s togimi in suhoparnimi poročili. Že zato ne, ker je sestavljeno iz okoli tridesetih enakomerno valujočih pesemskih “pričevanj”, ki neustavljivo curljajo ne samo v naša ušesa, temveč tudi druga v drugo; a najsi se med seboj še tako neizprosno preplavljajo, se jim na površje zmeraj uspe prebiti brez najmanjše praske. Tu največjo vlogo igra ravno avtorjev izjemni občutek za pravo mero besed, ki jih (kot po kakem svetopisemskem čudežu) nikoli ni v izobilju, a jih tudi nikoli ne primanjkuje. Dalo bi se (čeravno v nekoliko bolj metaforičnem žargonu) torej reči, da je razporejenost popisanih pesniških vrstic in belih polj med njimi zmeraj enaka; v nasprotju z Jasperjem Krullom, ki ustrezljivo piše po Božjem nareku, namreč njegov “drugi jaz” (pater Edelrid) zgolj tiho jeclja “v belino med besede”, saj je prepričan, da se “samo v molk naseljujejo velike besede”. Pa vendar velja opozoriti, da so pričujoče pesmi za razliko od večine avtorjevih prejšnjih pisane precej bolj “na široko”, kot nekakšne zanosne pesmi v prozi. Če imamo ob tem v mislih še njihovo visokotelečno melodiko in religiozno tematsko zaledje, se nehote zazdi, da smo – *summa summarum* – postavljeni pred povsem novo obzorje v poeziji Petra Svetine. Kaj več o tem pa bo slejkoprej vedel povedati njen najstrožji in najbolj objektivni razsodnik – Čas.

A za zdaj je gotovo naslednje: Jasper Krull (alias pater Edelrid) je empirični “poročevalec” in Božji izvoljenec. Toda ker Božji glas skozenj kaplja v bolj ali manj nerednih nihljajih, se mu marsikdaj primeri, da v nekem hipu piše hlastno in preskakujoče, v naslednjem spet počasi in preudarno; njegov rokopis se torej izmenjuje “razteguje in krči kot elastika”. Enako je z njegovimi občutenji. Jasperja Krulla namreč pisanje napolnjuje z neizmernim zadovoljstvom, ki pa ga vselej spremlja nič manjši dvom: “Če govoriš skozme, te bo kdo prepoznal, te bo / kdo slišal?” In vendar je že skraja jasno, da mora on, ki je nekdan kot sestradan berač prepotoval na tisoče kilometrov, še naprej z dvignjeno glavo hoditi za umrlim Kristusom in skupaj z njim vstajati od mrtvih. Do tega seveda ne bi prišlo, če ga ne bi Križani v neki atlantski krčmi prijel za roko in ga povabil, naj hodi za njim. Kajti od tedaj Jasper Krull ni več eden in edini, temveč je “dvoedin”, saj v njem prebiva (tudi) pater Edelrid, “spočet iz črnega vina, / rojen iz ušesa sveta, / krščen v valovih Atlantika”.

Jasper Krull se zmeraj znova odpravlja čez drn in strn, čez najrazličnejše muke in bolečine, od enega prosečega klica na pomoč k drugemu. In mi z njim; najprej smo seznanjeni z njegovim spočetjem, na koncu z njegovim notranjim "vstajenjem". A med tema dvema fazama je seveda kar nekaj obupavanja, negotovosti, togotnega obračanja k Bogu in nerazumnih preizkušanj. Tu je tudi zavidljivo število asociacij, irealnih podob in obujenih občutenj, ki se ves čas eterično mešajo in križajo, kot se med seboj izmenjujejo in razlivajo tudi krajine in časi, po katerih potuje Jasper Krull. Tako se raznobarvna zunanja krajina na vsem lepem znajde z roko v roki s simbolnim sanjskim svetom, k čemur največ pripomore po kapljicah umerjen nadrealistični nadih pričujoče pesniške pisave. Ta nas namreč že s svojo skrivnostnostjo in "psalmičnostjo" posrečeno opominja, da je vanjo usvojen subjekt posebno utelešenje prabitnega krščanskega duha, ki se iz antične in srednjeveške dobe prestavlja v današnje dni in potem spet nazaj. Jasper Krull recimo v danem trenutku še stiska roko Križanemu in si umišlja lajež Poncijevega psa, v naslednjem že omenja zgodovinska poročila in novodobno tehnološko zaslužjevanje. Toda vsa njegova odrekovanja, potovanja in prizadevanja so nesporno poplačana, ko skozenj zaplapola luč Božje milosti in z njo vred spoznanje, da uho, v katerega naposled stopa, ni njegovo uho, temveč objem Matere Božje, da se torej znova rojeva in postaja "uho v ušesu sveta".

Končati velja z eno redkih ironično niansiranih misli iz pričujoče zbirke, s tisto, ki nas izzivalno nagovarja, naj si ušesa čim prej nabavimo, če jih seveda še nimamo. Kajti ušesa resnično niso niti malo zahtevna in tudi veliko prostora ne zahtevajo; brez težav jih na primer postavimo v predsobo, na klubsko mizico ali kar v režo predala na nočni omarici. Da bi tukaj nastajala kakšna barvna neskladja, sploh ni treba skrbeti, saj ušesa "cvetijo / rumeno, rdeče, lila, belo rožnato, cvetijo / kot breskev sred zasnežene pokrajine". Kaj imajo takšna ušesa skupnega z mitičnim ušesom sveta, je seveda že drugo vprašanje, a najbrž je res, da če bo ves svet v znamenju ušes, se bo morda nekoč vanj naselila tudi čuječnost. In takrat bo trdovratni virus tesnobe neobgljeno klecnil in čudeži se bodo dogajali kot po tekočem traku.